

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta . . . . . 5—
četrt leta 2-50
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščena od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Sklepi upravnega odbora

Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev,

sprejeti na seji dne 28. decembra 1910.

I.

Vodstvo in upravni odbor Zaveze jemljeja na znanje ustanovitev „Učiteljske gospodarske in kreditne zadruge v Celju“.

II.

Vodstvo in upravni odbor Zaveze izjavljata, da so bile doslej v poslovnem oziru med Zavezo in socialnim odsekom v Celju nekatere nejasnosti, ki jih pa nista zakrivila niti Zaveza niti socialni odsek, ampak so jih povzročili drugi neučiteljski činitelji. Te nejasnosti pa izginejo s preosnovo socialnega odseka v zadrugo.

III.

Pravila Zaveze se izpremenijo. Podlaga na novih pravilih preosnovani Zavezi naj bodo:

1. gospodarski odsek,
2. šolsko-politiški odsek,
3. pedagoško-didaktički odsek,
4. časnikarski odsek.

Z vodstvom vred tvorijo odseki upravni odbor Zaveze, ki mu je najvišja inštanca delegacija. Sklepi te naj bodo nasproti vsakomur absolutno obvezni. Namesto glavnih zborovanj se prirejajo javni društveni shodi.

IV.

Zaveza ustanovi stalno tajništvo.

V.

Prihodnja glavna skupščina Zaveze se vrši o binokostih 1911 v Trstu.

Vilbald Rus s. r., L. Jelenc s. r.,
tajnik. predsednik.

Anton Berginec s. r., Dragotin Česnik s. r.,
Jakob Dimnik s. r., E. Gangl s. r., Ignacij
Križman s. r., Fr. Luznar s. r., Jakob Pret-
nar s. r., Ivan Šega s. r., Ignacij Šija-
nec s. r., J. Rajšp s. r.

Spomenica naprednemu učiteljstvu.

Jubilejsko leto se nagiblje h koncu! Bliža se novo leto boja in napa, in veseli nas, da se je ravno v tem letu zbudilo slovensko napredno učiteljstvo iz one apatije, v katero se je pogrezalo zadnja leta. Prognoza je naravna, zato je prav, da priobčimo nastopne vrste, da se bomo po novem letu razumeli.

Načela so, ki nas družijo; skupni položaj nam je temelj naše solidarnosti in zaupanje do voditeljev je, ki se razvija iz njega naša moč in delavnost. Morebiti, da niti vsi ne pojmiyo dela, ki ga opravljamo v prid učiteljstvu; da, so nekateri, ki bi radi že kali iz samogoltnosti snedli, da ne bi tudi bodočim učiteljskim generacijam ničesar ostalo.

Mirni smo, ker vemo, da preveva vrste naprednega učiteljstva treznost in da jim bridke izkušnje njih prepričanje le utrjujejo; zato je se nam ni bati onih, ki jim je današnja doba vzela glavo, ker mi korakamo vztrajno do sigurnih smotrov. Ni nam jih mar, ker vemo, da njih mnenje izpreminja veter in nam se ne bi bilo nanje zanašati niti najmanjše, da bi nam lahko kako koristili pri našem zasmotrenem delu. Korakamo dalje, zavedajoč se, da generacija za nami ne bo prepojena z duhom egoizma, stanovske razdirljivosti, sebične samogol-

nosti in slepomišenja in ne bo ta mlajša generacija korakala tako brezglavo, kakor koraka ona, ki se laskavo sama nazivlje — mlajšo.

Pač krasno bi bilo, če bi se nekaternikom posrečilo napraviti iz klerikalno-koristolovne struje mlado strujo, ki bi pod praporom evolucije hotela priti do premoči in vlade v stanu. Gospoda, evolucija se dela drugače, in tudi pod praporom boja zoper absolutizem ne boste korakali čez naše hrbte.

Bili ste premalo diplomati, zato ostane vaše intrigantstvo neizbrisno! Kakor ste pričeli z osebno gonjo, kakor nemoralno ste se vedli, tako ostane naše razmerje do vas in povemo vam odkrito, ljubi Slomškariji: načelni boj, ki ga hočete izzvati sedaj potom „Slovenca“, je prepozen! Bili so časi, ko smo vse pošteno z vami postopali, a vaša poštenost se je izpreminjala v laž, v denunciantstvo. Dovolj smo povedali; z vami nimamo ničesar več opraviti in znali se vas bomo otresti — vsepovsod.

Povej, s kom se družiš, in povem ti, kdo si!

In če se ne spominjate in zavedate vsega, vam njihovo in vaše delo pribijemo še enkrat:

Znana je že podla in gnusna pisava takozvanih „katoliških“ časopisov. Vse meje pa presega in prekaša slovensko klerikalno časopisje. Če menite, da bi postalo lahko kdaj bolje, se motite, ker nasprotovati učiteljstvu, da ne pride do prevpliva pri ljudstvu, je klerikalni princip. In oni, ki menijo, da jim kompromisi prinesejo zlate čase, so politički otroci. Laž, zavijanje resnice, ščuvanje zoper šolo in učiteljski stan, to so cvetke s polja „katoliške“ žurnalistike. Najbolj krvave prizore s pozorišča v Barceloni je opisovalo to časopisje ob priliki znanih dogodkov, lagalo in govorilo o stvarih, ki se niso nikdar dogajale — in to v ljudskih listih — pri tem pa vsakokrat zaključevalo: „Glejte, in to je povzročila šola, to je povzročilo učiteljstvo, in za take razbojnice hoče vzgojiti napredno učiteljstvo naše krščanske otroke.“ Ob drugi

priliki je pa ščeval isti list na dejanski napad na učitelja: „Gosp. G., še kaj poskusite, pa boste še — tepeni.“ — In državno pravdnštvo je molčalo in s tem podpiralo to demagogijo pobijalstva! Tako umetno ščuvajo in napravljajo spor med ljudstvom in učiteljstvom. In kadar to „katoliško“ časopisje govori o šoli in učiteljstvu, tedaj rabi takele psovke: Brezverska šola — brezversko učiteljstvo — učiteljska korumpirana masa — napredna zalega, katere žitje in bitje je obrnjeno samo na žep — podleži — liberalna učiteljska banda — diabolčni sebičneži — samogoltniži — brezvestni izkoriščevalci — prodane duše — zalega, ki jo gonijo najnižje želodčne sile — liberalna učiteljska tolpa — politički bebeci — mlečnozobi učiteljski pobje! In neki drugi „katoliški“ ljudski list — je med drugimi priobčil v letošnjem letu tudi take psovke: Demoralizirano učiteljstvo — banda učiteljstva — učiteljstvo je zoperno slovenskemu ljudstvu, kakor so mu zoperni cigani, ki so tudi brezdomovinci, dasi malo boljše vrste, kakor pa brezdomovinski liberalni učitelji — ti ničevredneži — podle duše — gnoj i. t. d., i. t. d.

Morala, ki jo vbija dosledno v vsaki številki to „katoliško“ časopisje ljudstvu v glavo do šole in učiteljstva, je ta: „Šola je prokletstvo za ljudstvo, in če škodujemo učitelju, smo si pridobili posebno zasluženo za — vero!“ Šolska oblastva pa molče in vlada — tudi!

Drug način hujskanja se vrši po shodih, s prižnic, v izobraževalnih društvih, raznih bratovščinah i. t. d. Navedemo naj samo par takih slučajev izmed mnogih. Dr. Susteršič je na Jesenicah govoril sledeče: „Učitelji izrabljajo šolo v političke namene in hočejo zasejati v mladino nezaupanje do staršev in kal brezverstva.“ To pavšalno blatenje in obrekovanje učiteljstva brez enega samega konkretnega slučaja se obsoja ob sebi. Kako je napadal prof. Jarc v Beli Krajini učiteljstvo zaradi tega, ke

LISTEK.

† Janez Spritzei.

Šel si; ni Te več med nami, preblagi nam prijatelj-tovariš! A začrtal si sled svojega blagodejnega, intenzivnega delovanja tako močno, tako izrazito, da se ta sled markantno pozna na sedanji generaciji v obsežnem šolskem okolišu, kjer si vzorno izvrševal svoj učiteljski poklic od začetka — pa žal! — do preranega konca. Koliko prelepih idej si želel videti še uresničenih, koliko dobrih načrtov si hotel še izvršiti; a ni Ti bilo dana tega doživeti! Smrtni angel Ti je v najkrepkejši moški dobi, sredi najplodovitejšega delovanja prestrigel Tvoje prelepe nakane, iztrgal Te blagi soprog, nepreskrbljenim otrokom Kovačičevim, ki si jim bil — to smelo trdim — več kot oče, dasi si bil le njihov varuh. Nehalo je biti Tvoje blago srce, ki je toliko hrepenelo po uresničenju mnogih dobrih idej.

Blagopokojnik se je rodil v slavni Jare-nini 18. dne decembra 1864. leta. Tu je obiskoval ljudsko šolo pod nepozabnim Karlom Udrom, ki mu je bil pravi vzor ter se je tudi

navzel njegovega plemenitega duha in si pridobil dokaj njegovih vrlin, kakor tudi spret-nosti v godbi in petju. V Mariboru se je potem izšolal na učiteljsko za svoj bodoči stan. Po dovršenih študijah je nastopil službo kot te-danji podučitelj s 1. dnem novembra 1884. l. v sosedni župniji pri Sv. Marjeti ob P., kjer je naredil svojo učiteljsko kariero ter postal toč tudi nadučitelj. Torej nad 26 let v enem in istem šolskem okolišu, v isti župniji! To samo že govori dovolj.

Kaj pa je bil pokojni Spritzei šolski mla-dini, tega mi ni treba navajati. Kdor je bil pri pogrebu, ta je moral to čitati z njih solz-nih obrazov. Ako pravim drugi oče, zadostuje po-polnoma. Pa ne samo šolska, temveč tudi šoli že odrasla mladina ga je ljubila in spoštovala z ono ljubeznijo, ki je lastna edino le nežni mladini. Najboljši dokaz temu je bilo pač ono bridko, iz dna srca izvirajoče dušljivo ihtenje, ki se je čulo med potjo pogreba in ob grobu. In še sedaj se pozna na obrazih premnogih šolskih otrok, da žele videti vsaj še enkrat dobrohotni, prijazni obraz pokojnika.

Rajni tov. Spritzei pa ni bil samo šolski mladini dober vzgojitelj, zgleđ pridnosti in de-lavnosti, temveč je bil pravi narodni vzgojitelj. Bil je vešč, razumen sadjar in vinogradnik, o

čemer pričajo prekrasni nasadi na njegovem posestvu.

Istotako mnogostransko in uspešno je bilo njegovo delovanje kot občan. Pokojnik je pa tudi užival zaradi tega popolno, odkritesrečno ljubezen in spoštovanje vseh tukajšnjih občanov. Saj je pa tudi vsak dobil pri njem modrega sveta, če že drugega ne. Bil je rajni dolgoletni občinski odbornik in skoro ves čas tukajšnjega bivanja občinski tajnik ter je dosti modrega nasvetoval ali pa ukrenil.

Kar zlahtnost njegovega srca posebno odlikuje, je njegova miroljubnost. Sovraštva, ni mogel prenašati; tako dolgo je prigo-varjal nasprotnikom in posređoval med njimi, dokler ni dosegel sporazumljenja in sprave; bil je apostol miru v pravem pomenu besede, ki prepeva zdaj tam nad zvezdami angelsko božično pesem: „Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji!“

Pokojnik je tudi opravljaj službo orga-nista; ljudje so takoj poznali, kadar ni bil on pri orglah. Tov. Spritzei je imel lep zvoneč bas, in ljudstvo je njegovo petje kaj rado po-slušalo.

In sredi tega, tako mnogostranskega de-lovanja ga je napadla neozdravljiva bolezen: vnetje ledvic in sladosečnost. Iskal je pomoči

pri najboljših zdravnikih ter se natančno ravnal po njihovih predpisih, a bilo je zaman. Ni ga bilo zdravila zanj. Moško je prenašal bolezen in le redkokomu se je potožil o svojem kri-tičnem položaju. Vestno je opravljaj svoj poklic in svoje posle do zadnje ure. Poučeval je še v torek, 13. dne decembra t. l., t. j. na dan svoje smrti, dasi se je čutil nekako slabega. Ko je zvečer ob 6. uri legel v posteljo, pač ni slutil, da ga tekom treh ur povede angel miru v boljšo bodočnost. Umril je za srčno kapjo ob 1/2 10. uri zvečer.

Ko se je drugo jutro, 14. t. m., raznesla nepričakovana vest, da je umrl Ivan Spritzei, je zaplakala cela občina. Ljudje so kar tru-moma prihajali kropit dragega blagopokojnika. Jokali so vsi, nihče ni odšel suhih oči in videl si še daleč po vasi odhajajoče kropilce jokati se.

Kakršno spoštovanje in ugled je užival rajni v življenju, tako je užival tudi v smrti. Krasni venci: od učit. društva za mariborsko okolico, od domačinov in drugih zasebnikov kot dobrih prijateljev in znancev njegovih, od hvaležne šolske mladine svojemu predragemu učitelju itd. so dičili njegovo krsto.

Pogreb je bil veličasten. Od blizu in daleč so prihajali znanci, da ga spremijo k zadnjemu počitku. Bridka je bila pot; kakaj jokali in tu-